

Nacionalni inštitut
za **javno zdravje**

PRIPOROČILA ZA CEPLJENJE NOSEČNIC

Špela Vidovič, dr. med. spec.

NOSEČNOST IN NALEZLJIVE BOLEZNI

- V nosečnosti spremenjen imunski odziv: večje tveganje za okužbe, za težji potek bolezni
- Nekatero nalezljivo bolezen lahko:
 - potekajo v nosečnosti težje, z zapleti
 - vplivajo na nosečnost in porod
 - škodljivo vplivajo na razvoj otroka oz. povzročijo okvare pri otroku
- Nekatero nalezljivo bolezen lahko preprečimo s cepljenjem

KORISTI CEPLJENJA NOSEČNIC

- **Zaščita nosečnice:** aktivna imunost proti določenim nalezljivim boleznim, ki imajo v nosečnosti lahko težji potek
- **Zaščita ploda:** pasivna imunost – zaščitne koncentracije materinih protiteles se lahko prenesejo preko placente na plod (predvsem v 3. trimestru)
- **Zaščita novorojenčka in dojenčka:**
 - pasivna imunost – prenos protiteles z dojenjem
 - preprečimo okužbo pri materi, ki bi se lahko prenesla na novorojenčka („cocooning“!)

CEPLJENJE NOSEČNIC NI NOVOST

- WHO že v 60-ih letih prejšnjega stoletja uradno spodbujala k cepljenju nosečnic proti tetanusu
- **Rezultat:** znižana umrljivost zaradi maternalnega in neonatalnega tetanusa za 90%
- Pojav novih priporočil za cepljenje nosečnic v zadnjih desetletjih

VARNOST CEPIV V NOSEČNOSTI

- Odsotnost kliničnih raziskav o varnosti in učinkovitosti cepiv pri nosečnicah
- Podatki izhajajo iz aktivnega spremljanja cepljenih nosečnic
 - naključno cepljene v nosečnosti
 - cepljene po programih (spremljali 40.000 nosečnic v ZDA in VB po uvedbi cepljenja nosečnic proti OK)
 - cepljene po izpostavitvi oz. ob velikem tveganju za okužbo
- Na splošno velja, da je **uporaba inaktiviranih (mrtvih) cepiv v nosečnosti varna**

KONTRAINDIKACIJE ZA CEPLJENJE V NOSEČNOSTI

- **Uporaba živih oslabiljenih cepiv je v nosečnosti kontraindicirana!**
 - Cepljenje proti ošpicam, mumpsu in rdečkam (OMR)
 - Cepljenje proti noricam, herpes zostru
 - Cepljenje proti tuberkulozi (BCG)
 - Cepljenje proti rumeni mrzlici (ni absolutno kontraindicirano: se lahko izvede, če koristi odtehtajo tveganje)
- Ženske, ki so v rodni dobi cepljene z živimi cepivi, naj odložijo nosečnost za vsaj 4 tedne
- Obstaja teoretično tveganje za perinatalno okužbo po cepljenju z živimi oslabiljenimi cepivi. Ni dokazov, da bi katerokoli živo cepivo povzročalo okvaro ploda, vseeno se cepljenje z živimi cepivi odloži do poroda.
- Če je nosečnica „nenamerno“ cepljena z živim cepivom, se NE priporoča prekinitvev nosečnosti.

KONTRAINDIKACIJE: IZJEME

- Potrebna ocena „koristi : tveganja“
- Škoda, ki bi jo lahko povzročila bolezen >> škode, ki bi jo lahko povzročilo cepljenje
- Npr. presoja glede cepljenja proti rumeni mrzlici za nosečnico, ki „mora potovati“ na endemično področje
- Cepljenje nezaščitene nosečnice proti OMR ob izbruhu ošpic?
NE! Nosečnico zaščitimo z Ig!

DOJENJE IN CEPLJENJE

- **Ženske, ki dojijo, so lahko cepljene z živimi in mrtvimi cepivi!**
- **Dojenje ni kontraindikacija za cepljenje**
- Cepljenje med dojenjem je varno!
- **Izjema: cepljenje proti rumeni mrzlici se odsvetuje pri ženskah, ki dojijo (poročila o možnem prenosu)!**
Če potovanja ni možno odložiti in gre za visoko tveganje za okužbo – cepljenje!

PRIPOROČENA CEPLJENJA V NOSEČNOSTI

Nosečnicam se priporoča:

- **Cepljenje proti gripi** pred začetkom sezone gripe
- **Cepljenje proti oslovskemu kašlju** v vsaki nosečnosti čim prej po 24. tednu nosečnosti

GRIPA

- Gripa pri nosečnicah pogosteje težji potek, več zapletov, večja smrtnost
- Več hospitalizacij pri nosečnicah in v zgodnjem poporodnem obdobju
- Prezgodni porod, nizka porodna teža, težak potek in zapleti pri novorojenčkih

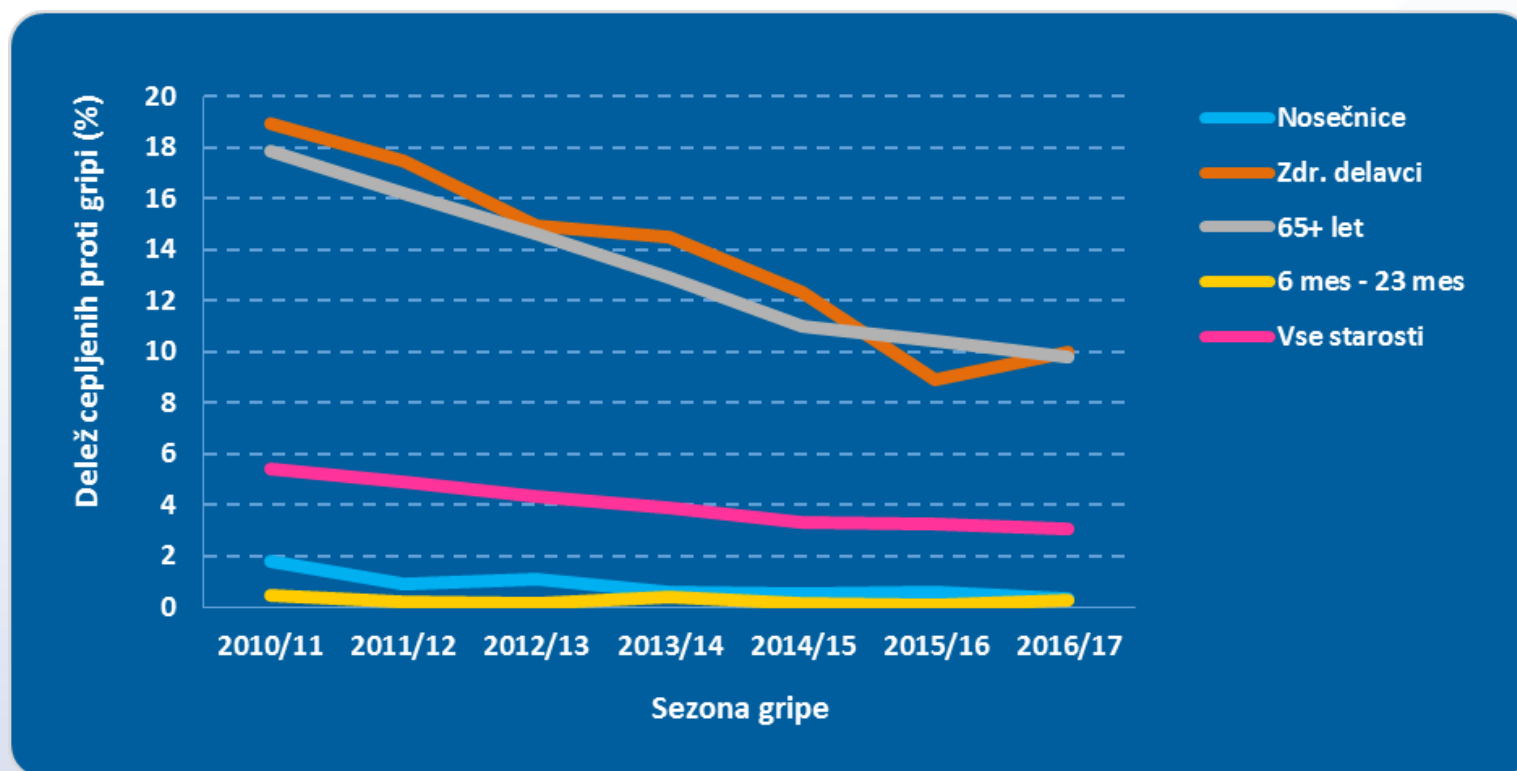

CEPLJENJE NOSEČNIC PROTI GRIPI

- Cepivo proti gripi, ki je v uporabi v Sloveniji, je mrtvo cepivo – varno v vseh obdobjih nosečnosti
- Korist za mater in otroka
 - 36 – 70% manj gripe med nosečnicami
 - nosečnice, ki so bile cepljene v tretjem trimesečju*:
 - do 63% manj gripe med dojenčki do 6. meseca starosti, kar je predstavljalo 29% manj respiratornih obolenj
 - do 90% manj hospitalizacij zaradi gripe pri dojenčkih do 6. meseca starosti
- Do sedaj cepivo za nosečnice krito iz OZZ, storitev cepljenja - 7 EUR
- 2019: cepljenje v popolnosti krito iz OZZ

CEPLJENJE PROTI GRIPI V SLO

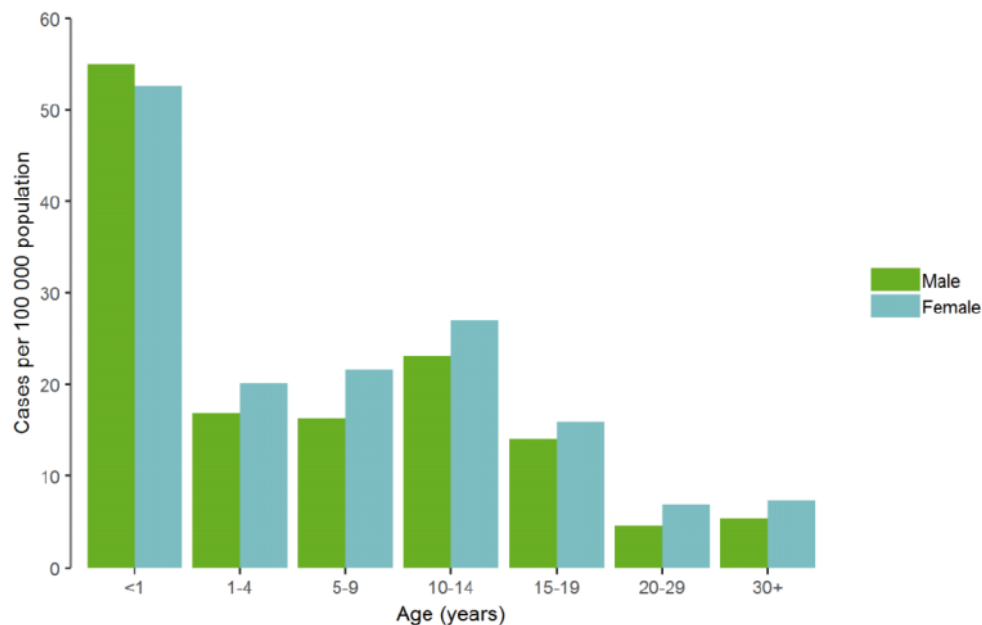
Delež oseb, cepljenih proti gripi, po ogroženih skupinah, Slovenija, 2010–2017

OSLOVSKI KAŠELJ

- Najbolj ogroženi dojenčki in majhni otroci
- **Najtežji potek in največja smrtnost pri dojenčkih do 6. meseca starosti**
- EU 2017:

Figure 2. Distribution of pertussis cases per 100 000 population, by age and gender, EU/EEA, 2017

CEPLJENJE NOSEČNIC PROTI OSLOVSKEMU KAŠLJU

- S cepljenjem nosečnic zaščitimo otroka v prvih mesecih življenja, preden dobi lastno zaščito s cepljenjem (cepljenje pričnemo v 3. mesecu starosti, zaščita se razvija postopoma ob ponavljanjih cepljenja)
- Cepljenje ščiti tudi nosečnico, ki bi bolezen po porodu lahko prenesla na otroka.

CEPLJENJE NOSEČNIC PROTI OSLOVSKEMU KAŠLJU

- S cepljenjem v EU pričeli leta 2012 v Veliki Britaniji po večjih izbruhih OK in povečanemu umiranju dojenčkov zaradi OK
 - opazili dramatičen upad obolelih dojenčkov
 - učinkovitost cepljenja 90-93% pri preprečevanju primerov OK in 95% pri preprečevanju smrti zaradi OK
- Sedaj uvedeno cepljenje v številnih državah EU, ZDA, NZ, ARG, IZR...
- V SLO od leta 2018 priporočeno cepljenje nosečnic v breme OZZ (prej priporočeno, a samoplačniško)

CEPLJENJE NOSEČNIC PROTI OSLOVSKEMU KAŠLJU

- Cepljenje nosečnic se opravi s kombiniranim cepivom proti davici, tetanusu in oslovskeemu kašlju
- Cepljenje nosečnic se opravi čim prej po 24. tednu nosečnosti in sicer **ob vsaki nosečnosti**
- Stroške cepljenja krije OZZ
- Vzpostavitev zaščite 2-3 tedne po cepljenju
- Cepljenje proti oslovskeemu kašlju priporočljivo tudi za vse odrasle, ki še niso bili cepljeni v odrasli dobi (1x Tdap namesto Td)

DRUGA CEPLJENJA V NOSEČNOSTI OB INDIKACIJI

- **Hepatitis B** – v določenih primerih ob incidentu, nosečnice, ki imajo večje tveganje za okužbo
- **Davica in tetanus** – ob poškodbi, enako kot za ostale ljudi
- **Hepatitis A** – po izpostavitvi hepatitisu A (kontakt), potovanje na endemska področja (če visoko tveganje)
- **Meningokok** – po izpostavitvi (kontakt) ali ob izbruhu
- **Steklina** – po izpostavitvi (ugriz, stik z vabo)
- **Pnevmokok** – nosečnice, ki imajo večje tveganje zaradi kronične bolezni

PRIPOROČILA CDC – cepljenje nosečnic

	Vaccine	General Recommendation for Use in Pregnant Women
Routine	Hepatitis A	Base decision on risk vs. benefit.
	Hepatitis B	Recommended in some circumstances.
	Human Papillomavirus (HPV)	Not recommended.
	Influenza (Inactivated)	Recommended.
	MMR	Contraindicated.
	Meningococcal (ACWY)	May be used if otherwise indicated.
	Meningococcal (B)	Base decision on risk vs. benefit.
	PCV13	No recommendation.
	PPSV23	Inadequate data for specific recommendation.
	Polio	May be used if needed.
	Td	Should be used if otherwise indicated (Tdap preferred).
	Tdap	Recommended.
	Varicella	Contraindicated.
	Zoster	Contraindicated.
Travel & Other	BCG	Contraindicated.
	Japanese Encephalitis	Inadequate data for specific recommendation.
	Rabies	May be used if otherwise indicated.
	Typhoid	Inadequate data. Give Vi polysaccharide if needed.
	Yellow Fever	May be used if benefit outweighs risk.

OBRAČUNAVANJE CEPLJENJA NOSEČNIC

Okrožnica ZAE 50/18: Uvedba novih storitev v šifrantu 15.21 »Storitve v ginekologiji na primarni ravni (306 007)« in v šifrantu 15.28 »Ločeno zaračunljivi material in storitve (LZM)«

1. Upravni odbor Zavoda za zdravstveno zavarovanje je na 12. redni seji dne 11. 10. 2018 za nosečnice skladno s programom cepljenja in zaščite z zdravili uvedel nove šifre storitev, ki se uvrstijo šifrant 15.21 »Storitve v ginekologiji na primarni ravni (306 007)«, in sicer:

Šifra	Kratek opis	Dolg opis	Naziv enote mere	Št.enot mere	Zahtevnost*
K1045	Pregled pred cepljenjem v dispanzerju za ženske (DŽ)	Pregled pred cepljenjem v dispanzerju za ženske v skladu s Programom cepljenja in zaščite z zdravili. Vključuje vsa opravila, ki so potrebna za ugotavljanje morebitne kontraindikacije za cepljenje in pojasnilno dolžnost. V medicinski dokumentaciji zadošča minimalen zapis »negativnih« anamnestičnih podatkov in kliničnih ugotovitev, ki zadosti zahtevam stroke. Storitve pregleda pred cepljenjem se ne izključuje z ostalimi pregledi. Poleg storitve pregleda pred cepljenjem je možno obračunati tudi kurativni ali preventivni pregled, če je bil le-ta opravljen.	Količnik	2,5	Da
K1046	Cepljenje v dispanzerju za ženske (DŽ)	Cepljenje v dispanzerju za ženske. Storitve se lahko beleži skupaj s storitvijo K1045. Storitve se obračuna tolikokrat, kolikor aplikacij cepiv je bilo opravljenih. V medicinski dokumentaciji zadošča minimalen zapis »negativnih« anamnestičnih podatkov in kliničnih ugotovitev, ki zadosti zahtevam stroke. Ne dodajajo se količniki za starost, ker so dodani že pri pregledu.	Količnik	1,5	Ne

Navedene spremembe veljajo za storitve opravljene od 1.1.2019 dalje.

ZAKLJUČEK

- Zdravstveni delavci ključno prispevamo k ozaveščanju prebivalcev o koristih in varnosti cepljenja.
- Ne izgubljammo priložnosti za cepljenje – ponudimo ga ob pacientovem obisku.
- Nosečnicam redno in vztrajno priporočajmo cepljenje proti oslovskemu kašlju in gripi.

